

שמיני - משה ואהרן: בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות"

השיחה: לקוטי שיחות חלק י"ז, שיחה ג' לפרשת שמיני • siha.beiyoun@loubavitch.fr

.. ואכלוהו מצות אצל המזבח (אף על פי שאתם אוננים) - כי קדש
קדשים הוא...

ואכן, בני אהרן עשו כציווי משה, ואכלו את המנחות. ואז,
הגיעה הדרמה על "שעיר החטאת":

ואת שעיר החטאת² (של ראש חדש) דרש דרש משה, והנה
שָׁרְף! וַיִּקְצַף עַל אֱלֹעָזָר וְעַל אִיתָמָר .. לֵאמֹר: מִדּוּעַ לֹא אָכַלְתֶּם
אֶת הַחֲטָאִת בַּמָּקוֹם הַקָּדֹשׁ?

...וַיִּדְבֹר אֶהָרֹן אֶל מֹשֶׁה: הֲנֵן הַיּוֹם הִקְרִיבֹנוּ אֶת חֲטָאתֶם וְאֶת
עֲלֹתֶם לִפְנֵי ה', וְתִקְרָאנָה אֹתִי כְּאֵלֶּה וְאֶכְלָתִי חֲטָאת הַיּוֹם -
הַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי ה'?! וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו.

על הפיסקא האחרונה (מענה אהרן למשה, והסכמתו של
משה לדבריו), מפרש רש"י:

רש"י: הַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי ה'. אִם שָׁמַעְתָּ בְּקִדְשֵׁי שְׁעָה (שֶׁהִכָּהֵן אוֹכֵל
מִנַּחַת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ גַּם בְּמִצְבֵּי שֶׁל 'אוֹנִין') - אִין לָךְ לְהַקְלֵךְ בְּקִדְשֵׁי
דוֹרוֹת (כְּמוֹ קִרְבָּן מוֹסֵף רֹאשׁ חֹדֶשׁ).
וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו. הוֹדָה, וְלֹא בּוֹשׁ לֹמַר 'לֹא שָׁמַעְתִּי'³.

היינו, שמשה לא התבייש לומר, שאכן הוא לא שמע מהקב"ה
את החילוק בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות":

עבור הקרבנות המיוחדים הנקרבים באופן חד-פעמי ("קדשי
שעה", מנחת היום השמיני ומנחת נחשון) - יש להמשיך
החגיגה כרגיל, אבל עבור הקרבנות הרגילים והנקרבים תמיד
("קדשי דורות", מוסף ראש חודש הנקרב בכל ראש חודש) -
לא חוגגים כרגיל, ולכן שרפו קרבן זה ולא אכלו אותו.

מקור 2 - טעותו של משה נבעה מחוסר ידע או בגלל כעסו?

נשאלת השאלה: מהיכן נבעה טעותו זאת של משה? האם
הדבר מחוסר ידיעה או בגלל שהוא כעס?

ובהקדים, דהנה, לקמן בפרשת מטות, כשבני ישראל חזרו
ממלחמת מדין, רש"י מפרש כך את כעסו וטעותו של משה⁴:

² רש"י: שְׁעִיר הַחֲטָאִת - שְׁעִיר מוֹסְפֵי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ. וְשִׁלְשָׁה שְׁעִירֵי חֲטָאִת
קָרְבוּ בּוֹ בַיּוֹם: שְׁעִיר עִזִּים וְשְׁעִיר נַחֲשׁוֹן וְשְׁעִיר רֹאשׁ-חֹדֶשׁ. וּמִכֶּלֶן לֹא נִשְׁרָף
אֶלָּא זֶה.

³ לֵקַח מִתְּקַדְּמֵי: בַּגְּמֵרָא (זְבַחֵי קִסָּא, א), מוֹבָא כִּךְ: "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו -
לֹא בּוֹשׁ מִשֶּׁה לֹמַר לֹא שָׁמַעְתִּי, אֲלֵא שָׁמַעְתִּי וּשְׂכַחְתִּי". וְאִכּוּ, רוֹב הַפְּרָשִׁים
(מִזְרַחִי, גּוֹר אֲרִיָּה, שְׁפָתֵי חֲכָמִים כו') מְכַנְּסִים פִּירוּשׁ זֶה בְּדַבְרֵי רִש"י, שֶׁאִם
מִשֶּׁה הָיָה מִתְּבַיֵּישׁ, הָיָה אוֹמֵר "לֹא שָׁמַעְתִּי", אֲבָל מִכִּיּוֹן שֶׁמִּשֶּׁה לֹא הִתְבַּיֵּישׁ,
הוּא אָמַר "שָׁמַעְתִּי וּשְׂכַחְתִּי".

אִכּוּ, עֵינֵי בְּאוֹתוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת שֶׁל הַשִּׁיחָה, שֶׁהֲרִבִּי מוֹכִיחַ שֶׁלֹּא זֶהוּ הַפֶּשֶׁט
בְּרִש"י, וְשֶׁ"בֵּן חֲמֵשׁ לְמִקְרָא" אֵינוֹ אִמּוֹר לְהַבִּין מִעֲצוּמוֹ, מְדַבְּרֵי רִש"י, שֶׁמִּשֶּׁה
אִכּוּ שָׁמַע אֲבָל הוּא שָׂכַח... זֶה לֹא כְּתוּב בְּרִש"י.

וְלִכֵּן, הֲרִבִּי מְבַאֵר הַפֶּשֶׁט בְּדַבְּרֵי רִש"י, שֶׁמִּשֶּׁה לֹא הִתְבַּיֵּישׁ לֹמַר, שֶׁהוּא פֶּשׁוּט
לֹא שָׁמַע... [וְלֹא נִיסָה 'לְהַרְדִּים' וְלְהַעֲבִיר אֶת הַנוֹשָׂא...].

⁴ מְדוּבָר ב'מִלְחַמַּת מִדְיָן', הַמִּלְחָמָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁמִּשֶּׁה רִבִּינוּ עִשָׂה, לְנֻקָּם
'נִקְמַת הוֹי' בְּמִדְיָן (אַחֲרֵי שֶׁחֲטִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר). בְּפוּעֵל, בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל נִלְחְמוּ אֲבָל הֵם לֹא הִרְגוּ אֶת הַנְּקֻבוֹת שֶׁחֲטִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; דָּבָר זֶה
הַכַּעֲסֵי מְאֹד אֶת מֹשֶׁה, שֶׁאִמַּר לָהֶם: "הַחֲיִיתֶם כֹּל נִקְבָּה?!". - הֵרִי עֵיקַר הַצָּרָה
בָּאָה מֵהֶם! בְּקִיצוֹר, מִשֶּׁה רִבִּינוּ כְּעַס מְאֹד עַל מִצְבֵּי זֶה.

הַמְשָׁךְ, מִשֶּׁה נָתַן הוֹרָאוֹת מֵהַ לַעֲשׂוֹת עִם כָּל הַכֹּלִים שֶׁהִבִּיאוּ מֵהַמִּלְחָמָה,
שֶׁיֵּשׁ לְטַבּוֹל כָּלִים אֱלֹהִים בְּמִקְוֵהוּ, כְּדִי לְטַהֵר אוֹתָם מֵהַטּוֹמָאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִכֵּן
שֶׁהֵיוּ אֲבָל הַגּוֹיִים... אֲלֵא שֶׁאֱלֹעָזָר הַזְּכִיר לַעֲמֹ, שֶׁמִּשֶּׁה שָׂכַח לְדַבֵּר אִתָּם עַל עוֹד
פֶּרֶט חֲשׁוּב: מִכִּיּוֹן שֶׁהַכֹּלִים אֱלֹהִים לֹא הָיוּ בַּחֲרָת חֲדָשִׁים, וְהָיוּ כָּבֵר בְּשִׁימוּשׁ

הערה למגיד השיעור: תחילת שיחה זו (עד אות ו') הוא מאוד
למדנית (רש"י שיחה).

אמנם כדי להקל על מסירת השיעור לכל סוגי הקהל, התעכבנו
בעיקר על הביאור הנפלא ב"יינה של תורה", מאות ז' ואילך.
כמובן שלקהל מתקדם, כדאי להסביר כל שאר הדיוקים בע"פ.
שיחה זו מיוסדת על התוועדות ש"פ שמיני תשכ"ט, הכוללת
כמה פרטים נוספים בהוראת השיחה; ותן לחכם ויחכם עוד.

הקדמה:

בפרשה הקודמת מסופר, איך אחרי כמה חודשים של המתנה -
הקב"ה נתן סוף-סוף הציווי לחנוך את המשכן.

התוכנית הייתה שיהיו שבעה ימים של "מילואים", בהם הכוהנים
יתאמנו לכל פרטי עבודות המשכן, ו"ביום השמיני" יתחילו את
העבודה בפועל, ואז האש צריכה לרדת מלמעלה על המזבח לסמל
על כפרת הקב"ה לישראל על חטא העגל.

התוכנית הייתה גם, שבשנים-עשרה הימים הראשונים של חודש
ניסן, כל שבט יקריב קרבנות, ושהנשיא המקריב ביום הראשון יהיה
נחשון בן עמינדב, למטה יהודה.

בראש חודש ניסן, הכול התנהל כמתוכנן והאש ירדה מן השמים,
ובני ישראל היו בשמחה עצומה! ואז, שניים מבני אהרן (נדב
ואביהוא) שתו יין לרגל השמחה הגדולה; מרוב דביקותם, הם רצו
להתקרב עוד יותר ונכנסו בקודש הקודשים ללא רשות. ברגע
כניסתם, הייתה להם כלות הנפש ונפשם יצאה מיד מהם¹...

שני בני אהרן, הכהן הגדול, מתו ביום כל כך חשוב, בו הוא ובני
משפחתו היו אמורים לעבוד במשכן, בתור 'חגני השמחה'... מה
עושים: האם יש להפסיק את החגיגה או להמשיך בכל זאת?

מיד יצאה הוראה ממשה רבינו (בשם הקב"ה), שיש להמשיך
החגיגה, ושגם אם הכוהנים הם 'אוננים' (לפני קבורת נדב ואביהוא)
- עליהם לאכול את שני המנחות שהוקרבו: מנחת היום השמיני
למילואים ומנחתו של נחשון בן עמינדב. ואכן, בני אהרן עשו כציווי
משה, והמשיכו בחגיגה ואכלו את המנחות.

כאמור, אותו היום היה ראש חודש ניסן, וכמו בכל ראש חודש, היה
עליהם להקריב קרבן מוסף ראש חודש - הנאכל חלקית על ידי
הכוהנים. ואז, משה שם לב לכך שבני אהרן אכן הקריבו המוסף,
אבל הם שרפו אותו ולא אכלוהו - בניגוד למה שציווה להם!

דבר זה הכעיס את משה, ותבע מהם "מדוע לא אכלתם את
הקרבן?"; על זה אהרן ענה משהו למשה, ומשה הסכים על כך...

במהלך שיעור זה, נתעכב על דושיח זה בין אהרן ומשה, ונראה
איך בעצם מדובר כאן על שני גישות שונות בחיים, ואיך בסופו של
דבר, משה הסכים לגישת אחיו אהרן... וכפי שנבאר בארוכה בעז"ה.

מקור 1 - משה כועס: מדוע שעיר החטאת נשרף; ואז מודה לאהרן

בפרשתנו, מסופר על דרמה שהייתה ביום ראש חודש ניסן,
אחרי מיתת של שני בני אהרן:

שמיני י, יב: וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל אֶהָרֹן וְאֶל אֱלֹעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בְּנֵי
הַנּוֹתְרִים: קָחוּ אֶת הַמִּנְחָה (מִנַּחַת שְׁמִינִי וּמִנַּחַת נַחֲשׁוֹן) הַנּוֹתְרֵת

¹ וכפי שמוסבר בארוכה בלקו"ש ח"ג אחרי וחל"ב אחרי א', ביאור "טעותם"
הנעלית וההוראה שבזה לעשות "יירה בתחוננים" וכו'.

רש"י על מטות לא, כא: לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות געולי נכרים; וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר (שמיני י, ז): "ויקצף על אלעזר ועל איתמר" - בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן ב"שמעו נא המרים", ו"נך את הסלע" (חוקת כ, י) - על ידי הכעס טעה.⁵

ואם כן, יש כאן לכאורה שני פירושים שונים בהסברת טעותו של משה:

מצד אחד, בפרשתנו מסבירים שמשה רבינו פשוט לא ידע את ההלכה ("לא שמעתי"); ומצד שני, בפרשת מטות, רש"י מבאר באופן אחר לגמרי - שגם בפרשתנו, ההלכה נתעלמה ממנו בגלל כעסו. מה נשתנה בין שני הפרשיות?!

ומזה מובן, שזה לא כזה פשוט לומר שמשה רבינו טעה, דהרי הקב"ה לא אמר לו ברורות מה לעשות!

אלא, שבעצם היו כאן שני גישות בהבנת דברי הקב"ה, ומשה הבין באופן אחד ואהרן הבין באופן אחר (כפי שנבאר תיכף)... ובכל זאת, אחרי שמשה שמע פרשנותו של אהרן, הוא שמע⁶ והסכים לדבריו ולאופן פרשנותו את רצונו של הקב"ה.

ועפ"ז יבואר מדוע ישנו חילוק בין פירוש רש"י בפרשתנו לבין פירושו בפרשת מטות:

לקוטי שיחות: כיון שההבדל בין קדשי דורות לקדשי שעה תלוי בשכל, ובשכל יש מקום לשתי הדעות, אין רש"י מרחק לומר כאן, לפשוטו של מקרא, את החדוש הגדול, שיתכן אצל משה "בא לכלל טעות".⁷

ואלו בפרשת מטות, הכרחי לומר ולחדש שכעסו של משה הביאו לידי טעות⁴, לפיכך ממשוץ שם רש"י ואומר "וכו" - כבר אפשר להסביר שכעסו של משה גרם לאידיעת ההבדל בין קדשי שעה לקדשי דורות, למרות שאהרן חשב כך בפשטות.

מקור 3 - החילוק היסודי בין תכונות משה ואהרן

ביאור הדברים ב"יינה של תורה", יובן בהקדים כמה שאלות על פירושו של רש"י כאן:

(א) אם חילוקי הדעות בין משה לאהרן תלויים בשכל, מדוע נטה משה להבין שאין הבדל בין קדשי דורות לקדשי שעה, ואילו אהרן נטה לסבור שיש הבדל? מהו מקור חילוקי הדעות ביניהם?

(ב) אם משה סבר שאין הבדל בין קדשי שעה לקדשי דורות בוודאות כזאת, עד כדי כך שכעס בראותו שלא נהגו כך - מדוע השתנתה דעתו בשומעו מאהרן, ללא שום הוכחה, שיש להבדיל בין קדשי דורות לקדשי שעה? איך הוא השתנה בשינוי קיצוני כל כך, עד ש"וייטב בעיניו"?

אצל הגויים על מאכלי טריפות, חייבים להכשיר אותם (בהגעלה, ליבון וכו') - ואת זה משה שכח להגיד להם. איך הוא שכח הלכה כזה בסיסית? על זה מפרשים שטעות זו קרתה בגלל שהוא כעס.

⁵ משה ואהרן היו צריכים לדבר אל סלע כדי שיוציא מים, אבל לא ידעו איזה סלע זה, מכיון שהוא 'הסתתר' בין שאר הסלעים. וניסו על כמה סלעים, וזה לא עבד... ובינתיים - בני ישראל התלוננו על כך שהם צמאים... ומצב זה הכעיס את משה ואהרן. ומתוך כעס זה, טעו בכך שהיכו את הסלע, במקום לדבר איתו, והקב"ה העניש אותם על כך.

⁶ "שמע" מלשון הבנה, כמו "שמעת לקול אשתך" או "והם לא ידעו כי שומע יוסף" - היינו הבנת הדברים וקבלתם.

⁷ ולכן פירש רש"י כאן, שמשה רבינו רק הודה, שהוא לא שמע [והבין] חילוק זה בדברי הקב"ה. וראה בארוכה בהערה 3 לעיל.

והביאור בזה, בפנימיות העניינים: ובהקדים, זהנה ההבדל הפנימי בין משה לאהרן, הוא שמשה הוא בבחינת 'אמת', ואהרן - הוא בבחינת 'חסד', וכדברי המדרש הידועים⁸:

מדרש שמות רבה ה, י: "חסד ואמת נפגשו": 'חסד' - זה אהרן... 'ואמת' - זה משה.

ידועים גם דברי המשנה על תכונת החסד של אהרן:

משנה אבות א, יב: ...הוי מתלמידיו של אהרן - אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הגריות ומקרבן לתורה.

והנה, אחד מההבדלים בין תכונת האמת לתכונת החסד הוא:

לקוטי שיחות: תכונת האמת היא שאין בה שנויים - בכל מקום ובכל זמן נשארים באותה דרגה ובאותו מעמד ומצב.

לעומת זאת בחסד, שהוא עשית טוב לזולת, יש להתחשב בכל אדם מן המקבילים, שאינם שווים זה לזה.

ויתירה מזו, בכל עשיית חסד לזולת, מוכרחים להתאים עצמנו אל הזולת, לוודא שיינתנו לו במידה הנכונה - לא פחות ולא יותר ממה שהוא צריך (שלא תהיה לו 'שבירת הכלים'¹⁰).

מקור 4 - גישת משה ואהרן, בחילוק בין 'קדשי שעה' ו'קדשי דורות'

עפ"ז יבואר החילוק בין גישתו של משה לגישתו של אהרן:

לקוטי שיחות: דעת משה, מדת האמת, נוטה לפסק בכל ענין שיש בו ספק, שאין הבדל בין זמן ומצב אחד לבין משנהו. ולכן אותה קדשה הנמצאת ב"שעה" צריכה להיות ל"דורות";

אך אהרן התמסר אפלו ליהודים שהיו מן הסוג של "בריות" והשפיע עליהם בהתאם לדרגתם.¹¹

ולכן הוא סבר, לפי מדת החסד, שיש הבדל בין "קדשי שעה" לבין "קדשי דורות": אי אפשר לדרש מהם שתהיה קדשה באותה עצמה בכל שנויי הדרגות והזמנים.¹²

⁸ וכפי שלמדנו בלקו"ש חכ"ד ברכה (שיחה בעיון לש"פ חוקת תשע"ז), מדוע בסוף חיי משה, מרמזים על כך שבכו עבדו פחות ממה שבכו עבדו אהרן, שזהו כדי לרמז, שביום האחרון של חייו, משה הסכים לגישתו של אחיו אהרן. עיי"ש בהרחבה.

⁹ פסוק בתהלים פה, יא. ביאור הדברים: כשהקב"ה אמר למשה בסנה, ללכת לגאול את ישראל, ומשה היסס בגלל שהוא 'כבד פה' וכו' - הקב"ה אמר לו ללכת, ואהרן יעזור לו; ויתירה מזה - אהרן יפגוש אותו באמצע הדרך (אל מצרים); ואכן, זה מה שקרה. והמדרש אומר שבפסוק "חסד ואמת נפגשו קאי על רגע פגישת משה ואהרן, אישם באמצע המדבר..."

¹⁰ וכמאמר חז"ל (תענית כג, א), בדברי חוני המעגל כשירדו יותר מדי גשמים אחרי בקשתו: "רבונו של עולם! עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין לא רוב טובה ולא רוב פורענות, כעסת עליהם - אינן יכולין לעמוד, השפעת עליהם (רוב) טובה - אינן יכולין לעמוד, יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם". היינו שהחסד חייב להיות מותאם לכלי המקבל.

¹¹ אלא שמצד שני - כפי שהרבי מבאר בכמה מקומות (ראה הערה 33 בשיחה), העבודה צריכה להיות באופן של "ומקרבן לתורה" - לא לקרב ולהוריד את התורה אל (ולפי רוח) הבריות ח"ו, אלא לקרב ולהעלות את הבריות לתורה כמו שהיא; אלא, מצד שעבודתו של אהרן היא לקרב ולהעלות את הבריות, צריך להתלבש במצבם הם, ומצד הבריות עצמם ישנם ענין השינויים, [שלפעמים הם 'לגמרי בענין', ולפעמים הם 'לא שם'; אבל העניין עצמו, התורה עצמה] אינה משתנה לעולם].

¹² במילים אחרות: בחיים, אנשים נוטים לתת חשיבות יתירה לדברים חדשים ובלתי מצויים, ולתת פחות חשיבות לדברים רגילים.

ובנידון דידן: קרבן הוא תמיד חשוב. ומצד שני, הקרבן המיוחד שנקרב רק פעם אחת - ביום תנוכת המזבח, נראה יותר חשוב מ'סתם' מוסף ראש חודש, שיוקרב גם בעוד חודש...

וזהו החילוק בין גישת משה ואהרן: משה טוען שע"פ האמת, אין טעם לחלק בין קרבן מצוי לקרבן שאינו מצוי - שניהם חשובים במידה דומה.

מצד שני, אהרן טוען, שעבור רוב העם, אי אפשר לדרוש דרגה נעלית כזו, שמנחה פשוט של יום חול יהיה באותה דרגה כנעילה של יום כיפור...

עניין זה מתאים גם לביאור הזוהר, בחילוק המהותי בין דרגתו של משה לדרגתו של אהרן:

ע"פ זוהר חלק א' רסו, ב (תרגום): משה הוא בבחינת "שושבין המלך", ואהרן - בבחינת "שושבין הגבירה".

מיהו המלך והמלכה כאן? ומהו הפירוש שמשה קשור למלך, ואהרן קשור למלכה?

ע"פ לקוטי תורה במדבר ב, ד: ענינו של משה הוא עסוק ב"מלך" - הורדת אלקות לישראל ממעלה למטה, ומצד דרגה זו יורד האור למטה כפי שהוא למעלה, בעולם ה"אצילות", ללא שנויים.

ענינו של אהרן הוא עסוק ב"מלכה" - העלאת נסות ישראל ממטה למעלה. ולפיכך יש בעבודה זו שנויים לפי המצב של ה"מטה".

נשאלת השאלה: אם כן, גישתו של משה מובנת ומתקבלת היטב! מדוע הוא שינה דעתו והסכים לאהרן? האם אין בכך סטייה ממידת האמת שלו?

ביאור הדברים יובן בהקדים דברי התניא, בהגדרת ה'אמת' של עבודת הבינוני בתפילות:

ע"פ תניא פרק יג: בנוגע לאהבת ה' של הבינונים בשעת תפלתם - הנה הגם שלגבי מדרגת הצדיקים עובדי ה' באמת לאמתו אינה נקראת בשם עבודת אמת כלל¹³, מאחר שחולפת ועוברת אחר התפלה - אף על פי כן, לגבי מדרגת הבינונים נקראת עבודה תמה באמת לאמתו שלהם, איש איש כפי מדרגתו במדרגת הבינונים.

[במילים אחרות: לפעמים יהודי מרגיש סתירה בין מעמדו ומצבו בשעת התפילה, לבין מעמדו ומצבו בשעת עסקיו וכו'; ושואל לעצמו: "מי אני באמת? האם זהו מי שהתפלל בכל ליבו או מי ששרוי לגמרי בתוך תאוותיו?, ובכלל, האם עבודת התפילה שלי יכולה להיות אמיתית אם אינה יכולה להחזיק מעמד יותר מכמה דקות בודדות? אולי זהו סתם דמיון ח"ו?" ועל זה בא מענה האדמו"ר הזקן, המעיד שעבודה זו היא אמיתית, "באמת לאמתו" של אדם זה!¹⁴]

לכאורה, האם האמת אינה אחת ויחידה, מה פירוש "באמת לאמתו שלהם"!

העניין יובן דרך ביאור ההגדרה של "אמת" והדרגות שבזה:

לקוטי שיחות: האמת המחולטת קיימת רק באלקות¹⁵.

¹³ ככתוב במשלי (יב, יט): "שפת אמת - תכון לעד; ועד ארגיעה, לשון שקר"; האמת נשארת לעד, והשקר נשאר רק לרגע.

¹⁴ העשרה: האם מידת האמת היא אובייקטיבית (בלתי משתנית בין אדם לחברו) או סובייקטיבית (משתנית לכל אחד)?

דלכאורה, אם עבודת הבינוני בשעת תפילתו הייתה אכן אמיתית, והרגיש אז ש"אין עוד מלבדו" - איך ייתכן ששעתיים אחר כך אין שום זכר מכל העניין? איפה הלכה ההתעוררות?! האם יש כאן שני 'אנשים' שונים?!

ועל זה עונה האדה"ז, שכדי להגדיר מידת האמת, יש לראות ולהתאים הדבר לפי מצבו של כל אדם:

מאדם צדיק - דורשים שיהיה יציב לגמרי, הן בשעת תפילתו, הן בעת עסקו בפרנסה, והן בשעה 4 בבוקר...

מאדם אדם רגיל (שאינו בנוי להיות צדיק) - דורשים שיהיה לו סדר הכי קבוע שאפשר, וגם אם ההתעוררות לא מחזיקה מעמד כל היום, מכיון שהוא מתאמץ לעורר אותה כל יום, עבורו, היא נקראת הכי אמיתית!

כאשר רואים אמת אצל הנבראים, למרות שזוהי אמת רק לגבי דרגה זו, הכרחי לומר שזה נובע מן האמת האלקית הקיימת ומאירה בנברא.

ועפ"ז יבואר מדוע משה הסכים לדעתו של אהרן, ואיך שזה לא מהווה סתירה למידת האמת שבו:

לקוטי שיחות: ההבדל בין העבודה (ה)קדשה של "שעה" לבין "דורות" הוא עבודה שלמה ואמתית, הנובעת מ"אמת הוי"ו" המאירה במצב של יהודי זה באותה שעה.

ולכן, לאחר ששמע משה מאהרן, שלפי עבודת הנבראים בעולם העשייה - העולם הזה - קיימים הבדלים, והקדשה של "שעה" אינה שונה לזו של "דורות", הרי "ישמע משה ויטיב בעיניו" - דעת אהרן התקבלה גם על ידי משה, ומכך מובן שהיא מתאימה גם למידתו - מידת האמת¹⁶.

ההוראה הנלמדת מכך, בעבודתו הרוחנית של כל אחד ואחד:

לקוטי שיחות: כאשר מדבר בעבודתו הפרטית, צריכה עבודת ה' להיות אצלו ללא הבדלים¹⁷, (בדיוק כשם שמשה אוהו שאין שינויים לפי המצבים, אלא הקשר לקב"ה הוא תמיד הכי חזק שאפשר).

אך כאשר הוא מתעסק עם יהודים אחרים, ועוד עם "בריות", עליו להעמיד את עצמו במצבו של הזולת, ולדעת שלא כל התקופות והות, ואי אפשר לדרש וללחץ שהזולת יהא שרוי תמיד בדרגת הקדשה כפי שהוא בעת של רצון וכדומה.

וזה מביא שבסופו של דבר לידי כך, שגם אצלם ירגש הענין של "אמת ה' לעולם"¹⁸.

ועל ידי זה מתגשמת המטרה של יצירת "דירה להקב"ה" בתחתונים, כן תהיה לנו תיכף ומיד בביאת משיח צדקנו, נאו!

¹⁵ מכיון שבעולם, כפי שהוא מצד עצמו לא ייתכן ענין של אמת, מפני שכולו נבראים נפסדים.

¹⁶ לקהל מתקדם: מכיון שסוף-סוף משה הסכים לדברי אהרן, מובן, שעלי-ידי אהרן נגרם שגם לפי דרגת משה - מידת האמת של אצילות, יש הבדל בין "קדשי שעה" לבין "קדשי דורות".

ביאור הדברים: באצילות קיימים שני ענינים: אצילות מצד עצמה, הנעלית מן הנבראים, ואצילות מצד תכליתה, שהיא בשביל עולם העשייה - העבודה הרוחנית וגילוי אלוקות בנבראים למטה.

ואלה שני הענינים שבמשה: משה - מידת אמת של אצילות - מצד עצמו הוא נעלה מההבדלים שבין נבראים. אך אהרן, בהיותו "שושבין הגבירה" עד לכדי "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" - שהיא תורת משה, גילה את התכלית הפנימית של אמת של אצילות, שהיא בשביל הגילוי בנבראים למטה. ולכן, משה הסכים לכך, זה הפך להיות ענינו (של אצילות) בגלוי.

¹⁷ ככתוב במלאכי (ג, ו): "כי אני ה' לא שניתי [ולכן, גם] אתם בני יעקב לא קליתם" - עליכם להיות אמיתיים כמון הקב"ה!

¹⁸ בדרך אפשר, הוראת השיחה היא ששני הגישות נכונות, לפי המצב: - בעבודת האדם על עצמו, עליו לתבוע מעצמו יציבות, כמו עבודתו של משה: היינו, לא להיות בענייני קדושה ביום אחד, ולמחרתו להיות 'מחוץ למחנה'... עליו להיות הכי יציב שאפשר, גם אם זה קשה מאוד.

(במילים אחרות: קל מאוד לשפר את ההתנהגות בהמשך להתעוררות בלתי רגילה של נסיעה לרבי, נעילה, התוועדות וכו'. אבל האדם הדבר יחזיק מעמד מעבר לימים בודדים?.)

- מצד שני, בעבודת האדם על אחרים, עליו לקבל שכל התקופות אינן זהות, ואי אפשר לדרוש ממנו התעוררות של 'נעילה' בסתם 'יום רביעי פשוט'...

ולכן, כשישנו זמן של התעוררות, יש לנצלו הכי חזק שאפשר (גם אם לפי האמת לאמתו, יודעים שמצב זה לא יחזיק מעמד), מכיון שכך הם פני הדברים בעולם הזה... ולאט לאט, אדם זה ירגיש את האמת "לעולם"!